

Artikel 102

Met het opsporen van de feiten, bij deze wet strafbaar gesteld, zijn behalve de ambtenaren, aangewezen bij artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering, belast de overige ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie en de door Onze Minister van Binnenlandse Zaken aangewezen personen.

HOOFDSTUK II*Slotbepalingen***Artikel 103**

1. De personen, belast met de opsporing van de feiten, bij deze wet strafbaar gesteld, en de door Onze Minister van Binnenlandse Zaken aangewezen andere personen hebben te allen tijde toegang tot alle plaatsen voor zover zij betreding daarvan voor een goede vervulling van hun taak nodig oordelen. Zo nodig verschaffen zij zich toegang met behulp van de sterke arm.

2. Is een zodanige plaats een woning, dan treden zij deze tegen de wil van de bewoner niet binnen dan vergezeld van een commissaris van politie of van de burgemeester der gemeente dan wel voorzien van een algemene of bijzondere schriftelijke last van de procureur-generaal bij het gerechtshof of van de officier van justitie of van een bijzondere schriftelijke last van de commissaris van politie of in gemeenten, waar geen commissaris van politie is, van de burgemeester. Van dit binnentreden wordt proces-verbaal opgemaakt, hetwelk binnen tweemaal vier en twintig uren wordt ingeleverd bij degene, die de last verstrekte, en in afschrift medegedeeld aan degene, wiens woning is binnengetreden.

3. De personen, bedoeld in het eerste lid, kunnen zich bij het betreden door andere personen doen vergezellen. In het geval, bedoeld in het vorige lid, wordt hiervan melding gemaakt in het proces-verbaal.

Artikel 104

Zolang een noodwachter hulp moet verlenen in militaire werkzaamheden, als bedoeld in artikel 12 der wet van 23 Mei 1899, *Strb.* no. 128 (Wet op de staat van oorlog en de staat van beleg), is hij van de bij of krachtens deze wet op hem rustende verplichtingen ontheven.

Artikel 105

In artikel 64, tweede lid, onder *b*, van het Wetboek van Strafvordering worden de woorden „en artikel 36, derde lid, van de Wegenverkeerswet” vervangen door: „artikel 36, derde lid, van de Wegenverkeerswet, alsmede van het misdrijf van opzettelijke overtrekking van artikel 84, eerste lid, van de Wet op de noodwachten.”

Artikel 106

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen de bepalingen van titel III van deze wet gerekend van 1 Januari 1951 van toepassing worden verklaard op personen, die vóór de inwerkingtreding van deze wet werkzaamheden hebben verricht ten behoeve van de voorbereiding der bescherming van de bevolking.

Artikel 107

Deze wet kan worden aangehaald als „Wet op de noodwachten”.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

*De Minister-President,
Minister van Algemene Zaken,*

De Minister van Binnenlandse Zaken,

De Minister zonder Portefeuille,

De Minister van Buitenlandse Zaken,

*De Minister van Sociale Zaken en
Volksgezondheid,*

2419 5

MEMORIE VAN TOELICHTING**Algemeen**

In de Memorie van Toelichting bij het ontwerp „Wet bescherming bevolking”, dat tegelijk met het onderhavige ontwerp van wet aan de Staten-Generaal wordt aangeboden, is een uitvoerige uiteenzetting gegeven, welke wettelijke voorzieningen nodig zijn om de bescherming van de bevolking, omvattende de individuele zelfbescherming, de georganiseerde zelfbescherming, de bedrijfsbescherming en, in plaatselijk, kring-, provinciaal, gewestelijk en landelijk verband, de overheidsorganisatie ten dienste van de bescherming van de bevolking, naar de eis te kunnen voorbereiden en doen functioneren.

Een belangrijk onderdeel van de overheidszorg ten behoeve van de bescherming van de bevolking is het formeren van onderscheidene diensten, welke bij optredende calamiteiten hulp zullen bieden daar, waar de zelf- en bedrijfsbescherming ontoereikend zijn.

Zoals in de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van wet tot wijziging van hoofdstuk V der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1951, Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1950—1951, 2215 is gesteld, zal zonder zelfbescherming geen organisatie van de bescherming van de bevolking denkbaar zijn, weshalve bij het optreden van deze organisatie aan de zelfbescherming een ruime plaats is toegedacht.

In de eerste plaats zullen aan de bevolking algemene gedragsregels worden gegeven omtrent verduistering, plaatsing van emmers met zand e.d. Met het oog op calamiteiten in aaneengesloten bebouwingen van zodanige omvang, dat de individuele zelfbescherming daartegen niet meer is opgewassen, zal van overheidswege de zelfbescherming worden georganiseerd in blokken (complex van woningen, en in wijken (complex van blokken). In het kader van de zelfbescherming zullen tevens maatregelen worden getroffen, betreffende de zelfbescherming in bedrijven, ondernemingen en instellingen en wel in het bijzonder in vitale bedrijven en diensten en voorts de bescherming van roerende en onroerende monumenten, van waterstaatsobjecten, van openbare nutsbedrijven en P.T.T.

Teneinde oorlogsrampen op te vangen, welke de krachten der zelfbescherming te boven gaan, dient ten behoeve van de hulpverlening aan de bevolking een adequate overheidsorganisatie disponibel te zijn. Bij de opbouw van deze organisatie is zoveel mogelijk uitgegaan van de reeds in vreedstijd aanwezige diensten. Dit heeft het voordeel, dat reeds kernen van deskundige krachten aanwezig zijn. Voorts zullen zoveel mogelijk particuliere organisaties — Rode Kruis, Oranje Kruis met de daarbij aangesloten verenigingen, Ned. Vrouwencomité met de aangesloten organisaties, Brandweerverenigingen, E.H.B.O.-organisaties enz. — worden ingeschakeld. In dit verband spreekt de Regering het vertrouwen uit, dat allen, die onder de vigueur van de Wet betreffende de bescherming tegen luchtaanvallen individueel of gezamenlijk — behalve de genoemde organisaties ook de Vereniging voor Luchtbescherming — hebben medegewerkt, wederom hun medewerking zullen verlenen.

In het kader van de hulpverlening zijn in hoofdzaak de volgende diensten geprojecteerd: Brandweer, Geneeskundige Dienst, Opruimen en Reddingsdienst, Sociale Verzorgingsdienst. In de bovengenoemde Memorie van Toelichting bij het ontwerp van wet tot wijziging van hoofdstuk V der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1951 zijn uitvoerige mededelingen gedaan omtrent de taak en de omvang van deze diensten.

In de nota inzake de bescherming van de bevolking, welke de Minister van Binnenlandse Zaken onder dagtekening van 19 October 1950 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal deed toekomen (zitting 1950—1951, 1900) stelde deze, dat, indien elke gemeente ge-

heel selfsupporting zou worden gemaakt, dan een organisatie vereist zou worden, welke noch financieel, noch materieel, noch personeel tot stand kan worden gebracht. Teneinde de hieruit voortvloeiende bezwaren te ondervangen, zullen voor aanvulling van de gemeentelijke organisatie mobiele rijkscolonnen van brandweer, geneeskundige dienst en een combinatie van opruimdienst, hersteldienst, sociale dienst, enz. worden geformeerd. Zoals in de genoemde nota is uiteengezet, zal, gelet op de omstandigheid, dat bombardementen op B-gemeenten weinig frequent zullen zijn, op basis van de vredessterkte in de B-kringen niet alleen voldoende potentieel aanwezig zijn om aan de te verwachten gebeurtenissen in oorlogstijd voldoende het hoofd te bieden, maar zal het tevens bij een krachtige organisatie in het B-gebied mogelijk zijn een reserve te vormen voor de hulp aan A-gebieden. Het ligt in de bedoeling deze reserve in staat van onmiddellijke paraatheid te brengen zodra een mobiele rijkscolonne is uitgerukt. Met het oog op de bijstand door de bedoelde mobiele colonnen zullen de Commissarissen der Koningin en de Minister van Binnenlandse Zaken operatieve staven en een commando ten dienste staan.

Het onderhavige ontwerp van wet stempelt de boven geschetste overheidsorganisatie (gemeentelijke hulpverleningsdiensten, mobiele rijkscolonnen en operatieve staven en commando) tot noodwachten. Deze oud-vaderlandse term is gekozen, omdat hij, naar de mening van de ondergetekenden, niet alleen de ernst en het noodkarakter van het optreden bij calamiteiten, maar ook de waakzaamheid vóór dat optreden weergeeft.

Voor het personeel van de noodwachten bezigt het ontwerp van wet de term „noodwachters”. Het behoeft wel geen betoog, dat bij het gebruik van deze term steeds behoort te worden gedacht aan de noodwachter als zodanig, niet aan de persoon, zo hij daarnaast nog een andere functie uitoefent.

Zoals gezegd, wordt de overheidsorganisatie van de bescherming van de bevolking gestempeld tot noodwachten. Hierbij doet zich de vraag voor, waar de grens ligt tussen deze overheidsorganisatie en de organisatie van de zelfbescherming. In de reeds meer aangehaalde Memorie van Toelichting bij het ontwerp van wet tot wijziging van hoofdstuk V der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1951 werd gesteld, dat de wijkposten nog deel uitmaken van de overheidsorganisatie. Voorts werd medegedeeld, dat de bezetting van deze posten is geprojecteerd in part-time verband, teneinde te bereiken, dat een grote bevolkingsgroep door een eenvoudig rouleer-systeem in de gelegenheid wordt gesteld zich steeds meer te bekwaamen in de taken, welke de betrokkenen als blokploeglid hebben te vervullen. Het ligt in de bedoeling ook de leiders van blokploegen in de overheidsorganisatie op te nemen. Hoewel te dien aanzien nog geen beslissing is genomen zal het waarschijnlijk noodzakelijk zijn deze maatregel ook uit te strekken tot het overig personeel van de blokploegen.

De Regering verwacht, dat op de geschetste wijze in belangrijke mate wordt bijgedragen tot een krachtige zelfbescherming.

De grondslag van de noodwachten wordt in de eerste titel van het ontwerp gelegd.

Een onderdeel van het organisatievraagstuk vormt de regeling van de rechtspositie van het personeel. Hierover handelen de titels II en III, welke nog nader zullen worden besproken.

Voor wat betreft de personeelsvoorziening van de noodwachten, ligt het in de bedoeling van de Regering het benodigde personeel op grote schaal primair op basis van vrijwilligheid aan te trekken. Slechts indien op deze wijze een onvoldoend aantal personen zich beschikbaar stelt, zal aanvulling door middel van een dienstverplichting moeten plaats hebben. Daartoe is in het onderhavige ontwerp van wet in titel IV terzake een voorziening getroffen.

Tenslotte zijn in titel V verschillende straf- en slotbepalingen opgenomen.

In verband met het vraagstuk van de organisatie van de bescherming van de bevolking doet zich nog de vraag voor betreffende de volkenrechtelijke status van de noodwachters.

De Regering stelt voorop, dat het met het oog op de gevolgen voor de betrokkenen van belang is, dat omtrent de volkenrechtelijke status geen twijfel bestaat.

Daar de opgeworpen vraag ten doel heeft mogelijke twijfel omtrent de status van de noodwachters in vergelijking tot die van de militairen te voorkomen, dient te worden onderzocht of de noodwacht voldoet aan de omschrijving van artikel I van het Landoorlogreglement. In dit verband wijst de Regering ter voorkoming van misverstand er op, dat het hier gaat om de vraag of de noodwachters in volkenrechtelijke zin al dan niet als militair moeten worden aangemerkt en dat een tussenstandpunt in deze — het toekennen van de status van semi-militair — niet mogelijk en bovendien ongewenst is.

Met betrekking tot de vorenbedoelde toetsing aan artikel I van het Landoorlogreglement neemt de Regering het standpunt in, dat aan de

noodwachters de status van militair niet wordt toegekend. Zij grondt dit in de eerste plaats op de omstandigheid, dat de noodwacht geen onderdeel vormt van het militaire leger. Voorts wijst de Regering er op, dat bij de werkzaamheden van de noodwachters van een directe actie tegen de vijand geen sprake is, wel daarentegen van een directe actie ter opheffing en verzachting van de gevolgen van de acties van die vijand.

TITEL I

De noodwachten

Deze titel geeft een beeld van de geprojecteerde noodwachten en vormt tevens het noodzakelijke uitgangspunt voor de opbouw van de regeling betreffende de rechten en verplichtingen van het personeel, dat tot de noodwachten behoort, alsmede voor de regeling om personen door middel van een dienstverplichting in de noodwachten op te nemen.

Overeenkomstig ons gedecentraliseerd bestuursstelsel zal de overheidsorganisatie van de bescherming van de bevolking in hoofdzaak een gemeentelijke organisatie zijn (gemeentelijke noodwacht), staande onder het gezag van de burgemeester. Voor zover gemeenten een A-kring of een B-kring vormen, staat de daarbij behorende noodwacht (kringnoodwacht) onder het gezag van de gezamenlijke burgemeesters (kringraad).

Zoals op een andere plaats uitvoerig is uiteengezet, is voor hulpverlening aan gebieden, waar het bestaande apparaat niet voldoende is om aan calamiteiten het hoofd te bieden, een aantal mobiele rijkscolonnen geprojecteerd. Deze mobiele colonnen, alsmede het commando, dat de Minister van Binnenlandse Zaken ten dienste zal staan, maken de Rijksnoodwacht uit.

Met het oog op de regeling van bijstand, waarbij de hulpverlening zich uitstrekt over een gebied, gelegen in meer dan één gemeente of kring, zal de Commissaris der Koningin een overkoepelende noodwachtstaf ten dienste staan. In verband met de mogelijkheid, dat de Commissarissen der Koningin met betrekking tot de bijstand krachtens de Wet bescherming bevolking jo. de Wet gemeenschappelijke regelingen een gemeenschappelijke regeling kunnen treffen, is in artikel 6 rekening gehouden met een gewestelijke noodwachtstaf, staande onder het gezag van de betrokken Commissaris der Koningin (gewestelijke raad).

TITEL II

De rechtstoestand van de noodwachters

A. Het bemannen van de noodwachten

Het bemannen van de noodwachten en noodwachtcommando's — de inlijving — zal zoveel mogelijk geschieden op basis van vrijwilligheid. In de vaste kern kunnen ambtenaren worden aangesteld, alsmede personen op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht in dienst worden genomen (artikel 9). Het benoemingsrecht enz. ware te geven aan het orgaan, dat het gezag over de noodwacht of de noodwachtstaf uitoefent, terwijl de mogelijkheid van een delegatie niet ware uit te sluiten.

Het zal evenwel onjuist en ook praktisch onmogelijk zijn, de noodwachten in haar volledige sterkte op deze wijze van personeel te voorzien. Veeleer zal een beroep moeten worden gedaan op vrijwilligers, die een verbintenis bij een noodwacht aangaan. Indien onverhoopt op deze wijze niet voldoende personeel kan worden aangetrokken, dan zal, zoals gezegd, voor aanvulling gezorgd moeten worden door middel van een dienstverplichting.

Voorts ware de mogelijkheid te scheppen, dat de burgemeester het reeds in dienst van de gemeente zijnde personeel opdraagt tot dienstverrichting bij de noodwacht. Een soortgelijke bevoegdheid ware de Minister van Binnenlandse Zaken en de Commissarissen der Koningin toe te kennen ten opzichte van het Rijks- respectievelijk provinciaal personeel (artikel 11).

Deze bevoegdheid is in elk geval nodig in de gevallen, waarin reeds bestaande diensten of kernen van diensten in de noodwachten opgaan. Het personeel, dat hiertoe behoort, zal dan door de bedoelde opdracht bij de noodwachten worden ingelijfd (artikel 7, eerste lid, onder c). Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur zal onder meer worden aangegeven in welke gevallen van de bedoelde bevoegdheid kan worden gebruik gemaakt.

B. De regeling van de rechtstoestand van de noodwachters

Zoals reeds in de genoemde Memorie van Toelichting bij het ontwerp van wet tot wijziging van hoofdstuk V der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1951 tot uitdrukking kwam, zal een niet te onderschatten deel van de valide bevolking in de noodwachten worden ingeschakeld. Volgens de ontworpen plannen zal, zo werd gemeld, de totale personeelssterkte rond 200 000 personen omvatten, te weten ruim 37 500 personen, die in full-time verband worden aangetrokken, 86 400 personen, die in part-time verband eens per circa 12 dagen dienst zullen doen en ruim 66 400 personen, die deel uitmaken van ploegen, welke uitsluitend na oproep bij eventuele calamiteiten worden bezet.

De Regering acht het een eerste vereiste voor het in stand houden van het moreel van de noodwachters en daardoor van het welslagen van de bescherming van de bevolking, dat de rechtstoestand van dit personeel behoorlijk geregeld is. Uitgaande van de omstandigheid, dat de bescherming van de bevolking evenals de militaire verdediging gericht is op de nationale verdediging, zal er voor gezorgd moeten worden, dat tussen de hierbedoelde regeling van de noodwachters en die van de militairen, speciaal die van de militairen van de landmacht, geen discrepantie aanwezig is. Immers voor beide componenten van de nationale verdediging zal een belangrijk deel van de bevolking worden ingeschakeld. Indien tussen beide regelingen verschillen in de getroffen voorzieningen zouden bestaan, zou dit door de betrokkenen niet begrepen worden.

Daar de militaire regeling in de loop der tijden steeds is aangepast aan de praktische gebleken behoeften, dient, naar de mening der Regering, de regeling van de rechtpositie van de noodwachters op die van de militairen en wel op die van de militairen van de landmacht in geest en hoofdzaak te worden afgestemd.

Als tweede uitgangspunt voor de opzet van de regeling betreffende de rechtpositie van de noodwachters, acht de Regering het noodzakelijk, dat de regeling voor het personeel van alle noodwachten gelijk is. Geschiedt dit niet, dan bestaat de mogelijkheid, dat de ene dienst aantrekkelijker wordt dan de andere dienst. Dit zou de werving van personeel ongunstig kunnen beïnvloeden en, in de gevallen, waarin men door middel van een dienstverplichting wordt ingeschakeld, tot onbillijkheden kunnen leiden.

Impliceert het voorgaande reeds, dat een centrale en uniforme regeling onontbeerlijk is, ten aanzien van een ander onderdeel van de rechtpositie, met name dat onderdeel, dat meer betrekking heeft op de technisch organisatorische zijde, zoals de kleding en uitrusting, diensttijden, opleiding en onderricht enz., ligt de zaak, ofschoon niet zo vanzelfsprekend, in wezen gelijk. Immers ten behoeve van de nationale verdediging treedt naast het militaire leger een burgerlijk leger van noodwachters naar voren, waarvan de onderdelen zo in elkander grijpen, dat divergentie ook op dit stuk aanleiding zou kunnen zijn tot het optreden van stoornissen en verwarring. Ook op dit stuk is een centrale en uniforme regeling noodzakelijk. Uiteraard zal daarbij rekening worden gehouden met de plaatselijke omstandigheden wanneer deze doorslaggevend zijn.

Bij de regeling van de rechtpositie van de noodwachters ten aanzien van ziekte en ongeval is overeenkomstig het in het bovenstaande neergelegde beginsel aansluiting gezocht bij de regeling, zoals op dit stuk voor de militairen geldt. Deze maakt het mogelijk om de militair, indien hij op de datum, waarop hij met groot verlof zou kunnen worden gezonden, ziek is ten gevolge van of in verband met een dienstongeval, dan wel in een verplegingsinrichting is opgenomen, op zijn wens onder bepaalde voorwaarden in werkelijke dienst te houden.

Voor de noodwachters is in artikel 15 een zelfde regel geformuleerd.

Ten aanzien van een belangrijke groep van noodwachters doet zich de moeilijkheid voor, dat terdege rekening gehouden moet worden met de omstandigheid, dat deze personen gedurende de tijd, dat zij als zodanig zijn ingelijfd, weliswaar op gezette tijden zullen oefenen en werkelijke dienst zullen verrichten, doch niettemin steeds weer na deze kortere of langere periode van onderbreking hun normale werk zullen hervatten.

Het is duidelijk, dat de belangen van degenen, die in hun normale arbeid onder de sociale verzekering vallen en tevens in een noodwacht zijn opgenomen, niet zouden zijn gediend, indien deze verzekering steeds als gevolg van het deelnemen aan een oefening of het voor kortere of langere periode verrichten van werkelijke dienst zou worden onderbroken. Uit dien hoofde is dan ook aan het onderhavige ontwerp van wet op het stuk der sociale verzekering, de gedachte ten grondslag gelegd, dat voor diegenen, die vóór de aanvang van hun werkzaamheden bij de noodwacht verzekerd waren, krachtens de verschillende sociale verzekeringswetten, deze verzekering

gedurende de tijd, dat zij als noodwachters werkzaam zijn, blijft doorlopen.

Hoewel de gesignaleerde moeilijkheid zich alleen ten aanzien van de „part-timers” manifesteert, kan de regeling, betreffende het doorlopen van de sociale verzekering bezwaarlijk anders dan over de gehele linie getroffen worden. Zij geldt derhalve zowel voor de „part-timers” als voor de „full-timers”.

Voorzover de betrokkenen, behalve aan de regeling, neergelegd in artikel 15, tevens rechten ontleen aan de Ziektewet en de Ongevallenwet 1921, zal krachtens artikel 25 een vermindering plaats hebben. Praktisch zal derhalve steeds hetzelfde resultaat worden bereikt, als gold ten aanzien van de „part-timers” alleen de regeling van artikel 15. In verband met de omstandigheid, dat de voorzieningen van artikel 15 ruimer zijn dan die van de sociale verzekering, heeft de regeling van dit artikel ten aanzien van degenen, die onder de sociale verzekering vallen, het karakter van een aanvullende regeling gekregen.

Wellicht ten overvloede moge erop worden gewezen, dat de boven aangeduide regeling, betreffende het laten doorlopen van de sociale verzekering, niet geschiedt ten detrimente van degenen, die vóór de aanvang van hun werkzaamheden bij de noodwacht, niet onder de sociale verzekering vallen. Immers ten aanzien van deze groep van noodwachters geldt de regeling van de artikelen 15 en 18 onverkort en worden praktisch dezelfde resultaten verkregen als ten aanzien van hen, die wél onder de sociale verzekering vallen.

Indien ten gevolge van loonderving, ontstaan als gevolg van oefeningen, belangrijk premieverlies voor de ziekenfondsverzekering optreedt, zal het Rijk dit premieverlies moeten dragen, waartoe alsdan een subsidie van Rijkswege aan de verplichte ziekenfondsenverzekering kan worden verleend.

In het voorgaande, onder A (Het bemannen van de noodwachten), werd gewezen op de mogelijkheid om in de vaste kern ambtenaren aan te stellen en personen op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht in dienst te nemen en voorts op de bevoegdheid om reeds in dienst zijnd personeel opdracht te geven tot dienstverrichting bij de noodwachten.

Gelet op de afzonderlijke status van deze categorieën zou de Regering het niet juist achten, wanneer de rechtstoestandsregeling, zoals deze hiervoor is beschreven en welke is neergelegd in de artikelen 13—32, op deze groepen van toepassing zou zijn. In artikel 12 is dan ook de toepasselijkheid van de genoemde artikelen op de bedoelde personen uitgesloten. Daar het hier bedoelde personeel in de hiërarchie van de noodwachten wordt opgenomen, is het wel nodig, dat aan hen in de hoedanigheid van noodwachter een rang, als bedoeld in artikel 14, onder b, wordt toegekend.

Voor de eerste categorie — de ambtenaren en arbeidscontractanten, bedoeld in artikel 9 — zou zonder meer een rechtstoestandsregeling dienen te worden opgesteld ter uitvoering van de artikelen 125 en 134 der Ambtenarenwet 1929, dat wil dus zeggen bij algemene maatregel van bestuur voor het personeel van de Rijksnoodwacht en bij provinciale en gemeentelijke verordening voor het personeel van de provinciale noodwachstaven en de gemeentelijke noodwachten. Daar evenwel, zoals reeds is gezegd, ten behoeve van de nationale verdediging naast het militaire leger een burgerlijk leger van noodwachters naar voren treedt, zodat de noodwachten, ondanks verscheidenheid, toch als een eenheid moet worden gezien, lijkt het gewenst de bedoelde rechtstoestand voor dit personeel van alle noodwachten bij algemene maatregel van bestuur te regelen (artikel 9, tweede lid), zulks ter bevordering van de eenheid ook in de rechtpositie als de daartoe meest eenvoudige procedure.

Voor wat betreft de tweede categorie — de aangewezen ambtenaren en arbeidscontractanten, bedoeld in artikel 11 — zijn de reeds bestaande rechtstoestandsregelingen van toepassing. Om in deze de continuïteit te bewaren, lijkt het gewenst deze regelingen van toepassing te laten blijven, zij het, dat hier en daar wellicht enige correcties zullen moeten worden aangebracht.

TITEL III

Pensioenuitkeringen

Er van uitgaande, dat de regeling van de rechtstoestand van de noodwachters in geest en hoofdzaak op die van de militairen en met name die van de militairen van de landmacht dient te worden afgestemd, betekent dit, dat ten aanzien van de hierbedoelde uitkeringen een regeling ware te treffen, welke overeenkomt met de regeling van het militair invaliditeitspensioen en van de pensioenen aan nabestaanden van de overleden militair.

Daar de regeling van de militaire pensioenen ruimer is dan de voorzieningen, welke krachtens de Ongevallenwet 1921 worden ge-

troffen, is het derhalve niet voldoende de noodwachters uitsluitend onder de werking van de zo juist genoemde wet te brengen en dient een zelfstandige regeling te worden getroffen, waarbij dan met de uitkeringen krachtens de Ongevallenwet 1921 wordt rekening gehouden in die zin, dat de betrokkene in totaal niet meer ontvangt dan bij krachtens deze titel zou ontvangen.

Overwogen is om voor de noodwachters het gehele militaire pensioenstelsel over te nemen. Voorop gesteld, dat het vaste ambtelijke personeel bij de noodwachten onder de burgerlijke pensioenwet valt, zijn de ondergetekenden van mening, dat het volgen van het militaire diensttijd-pensioen voor de overige categorieën van het bedoelde personeel (verbandakters en noodwacht-dienstplichtigen) geen enkele praktische betekenis heeft. Immers dit personeel, dat in vergelijking tot de militairen door kortere of langere onderbrekingen toch al minder werkelijke dienst zal verrichten, zal praktisch nimmer in totaal zo lang werkelijke dienst hebben verricht (minimaal in totaal vijf jaren), dat het voor een diensttijd-pensioen in aanmerking zou kunnen komen. Wel zal de mogelijkheid onderzocht worden van een zodanige voorziening, dat de diensttijd bij de noodwacht doorgebracht zal mede tellen als diensttijd voor de toepassing van de militaire pensioenwetten en van de Pensioenwet 1922, *Stb.* 240.

Bij het opstellen van de onderhavige titel zijn de militaire pensioenwetten zoveel mogelijk als leidraad genomen.

Teneinde niet de gedachte te verwekken, dat het hier een volledig uitgewerkt pensioenstelsel betreft, wordt in de onderhavige titel niet gesproken van pensioenen, maar van uitkeringen.

Bij de artikelsgewijze toelichting zal worden gewezen op de afwijkingen, welke de onderhavige titel ten opzichte van de militaire pensioenwetten vertoont. Evenwel moge hier op enkele punten de aandacht worden gevestigd.

Ingevolge de Pensioenwet voor de landmacht 1922 en de Pensioenwet voor het reservepersoneel der landmacht 1923 wordt op de krachtens deze wetten toegekende weduwnpensioenen de door de weduwen genoten inkomsten uit of in verband met arbeid of bedrijf ten dele in mindering gebracht.

Genoemde wetten gaan er van uit, dat het gezinsinkomen in het algemeen wordt gevormd door de inkomsten van de man. Indien de man komt te vallen wordt aan de nabestaanden weduwen- en wezenpensioenen toegekend, tot een maximum van negentig procent van het door de man laatstelijk genoten inkomen. Deze pensioenen vormen derhalve een financieel juiste compensatie van het wegvallen van de man en het door hem genoten inkomen. Indien de weduwe door eigen arbeid het gezinsinkomen gaat vergroten wordt dit in het kader van evengoemde wetten beschouwd als een positieverbetering van het gezin, welke aanleiding vormt tot vermindering van de bij wege van pensioenen toegekende schadeloosstelling. Om redenen van billijkheid hebben de ondergetekenden dit laatste in deze titel niet overgenomen.

Vervolgens zijn in deze titel niet gevolgd de militaire kostwinnerspensioenen aan ouders, grootouders en schoonouders. Hoewel de ondergetekenden van mening zijn, dat deze pensioenen niet gemist kunnen worden, geven zij er niettemin de voorkeur aan de hierbedoelde uitkeringen krachtens artikel 14 bij algemene maatregel van bestuur te regelen. Op deze wijze is een soepeler regeling mogelijk in die zin, dat de bedoelde uitkeringen steeds volledig kunnen worden aangepast aan de mate van de behoeftige omstandigheden, waarin de betrokkenen verkeren.

De in de militaire pensioenwetten opgenomen bepalingen, strekkende tot beperking van de cumulatie van twee of meer pensioenen, zijn niet overgenomen. Dergelijke bepalingen ten aanzien van de uitkeringen, welke ingevolge de onderhavige titel zullen worden toegekend, zouden vrij willekeurig moeten worden geacht, wanneer in ogenschouw wordt genomen, dat een uitkering en een particulier pensioen wel onverkort naast elkander zouden kunnen worden genoten.

Daar de uitkeringen krachtens deze titel ruimer zijn dan het verhoogd invaliditeitspensioen en het weduwen-en wezenpensioen krachtens de Pensioenwet 1922, *Stb.* 240, is deze titel ook van toepassing op de ambtenaren, bedoeld in de artikelen 9 en 11. Vervolgens is deze titel billijkshalve mede van toepassing op de in de artikelen 9 en 11 bedoelde arbeidscontractanten.

Bij samenloop is in artikel 53 terzake een voorziening getroffen.

Titel IV

Noodwachtplicht

Hoewel, zoals reeds bij herhaling werd gesteld, gedwongen inlijving bij de noodwachten moet worden gezien als een *ultimum remedium*, zullen met het oog op de mogelijkheid, dat door vrijwillige

werving niet voldoende krachten aangetrokken kunnen worden, reeds thans enige voorzieningen moeten worden getroffen, zowel met het oog op de staat van paraatheid als met het oog op de noodzakelijke oefening ter voorbereiding daarvan.

Alvorens tot oproeping van personen voor dienstverrichting bij een der noodwachten kan worden overgegaan, zal een selectie moeten plaats hebben, enerzijds om vast te stellen, wie voor oproeping in aanmerking kan komen en anderzijds om te beoordelen voor welk dienstvak de betrokkenen het meest geschikt zijn.

De eerstbedoelde selectie zal plaats hebben door inschrijving van degenen, die voor oproeping in aanmerking komen. De wet stempelt de hier bedoelde personen tot noodwachtplichtigen.

Voor de inschrijving voor de noodwachtplicht komen uiteraard niet in aanmerking zij, die zich in militaire dienst bevinden en voorts niet degenen, die krachtens de Vaarplichtwet een aanwijzing hebben gekregen.

Daar het gros der ingeschrevenen van de jonge lichten voor de militaire dienst zal worden gerecrueteerd, komen praktisch voor de noodwachtplicht in aanmerking de oudere personen, de voor de militaire dienst vrijgestelden en afgekeurden, zomede vrouwen. Artikel 77, tweede lid, geeft een opsomming van de vrijgestelden voor de noodwachtplicht. In de vrijstelling van degenen, die anders dan ingevolge oproeping, de hoedanigheid van noodwachter bezitten (letter *b*), komt het secundaire karakter van de noodwachtplicht duidelijk tot uitdrukking.

De inschrijving voor de noodwachtplicht zal geschieden met inachtneming van bij of krachtens algemene maatregelen van bestuur gestelde regelen. Daarbij zullen naast voorschriften van formele aard, ook regelen gesteld kunnen worden omtrent het onderzoek naar de geschiktheid voor bepaalde dienstverrichtingen. Voorts is denkbaar, dat te zijner tijd een wettelijke voorziening getroffen moet worden met betrekking tot verplichte tewerkstelling van personen in vitale bedrijven en ondernemingen. Mede met het oog hierop zal het wenselijk zijn, dat de verzameling van gegevens ter beoordeling van de geschiktheid van de betrokkenen voor bepaalde functies en de inschrijving geschiedt in overleg met het Rijksarbeidsbureau, teneinde te voorkomen, dat mogelijkwerwijs te zijner tijd personen worden ingeschreven, die werkzaam zijn in bedrijven of ondernemingen, welke geacht moeten worden voor de oorlogseconomie van belang te zullen zijn. De redactie van artikel 78, eerste lid, biedt voldoende ruimte om een zodanige regeling te treffen.

Vermoedelijk zal het niet nodig zijn alle in aanmerking komende inwoners der gemeente voor de noodwachtplicht te selecteren. Naar de mening der ondergetekenden zal volstaan kunnen worden met de inschrijving van personen, behorende tot zoveel jaarklassen als nodig is om, wanneer dit nodig mocht zijn, een voldoende aantal personen te kunnen oproepen.

De inschrijving zal geschieden aan de hand van de bevolkingsregisters, die op hun beurt aangevuld zullen worden met de nodige gegevens omtrent de ingeschrevenen.

De bevoegdheid tot oproeping alsmede de taak met betrekking tot de inschrijving is gelegd in handen van de burgemeester. De Regering acht deze functionaris als de centrale figuur in de gemeente het beste in staat om bij de uitoefening van de bij deze titel gegeven bevoegdheden met allerlei omstandigheden rekening te houden. Ook voor de bemanning van de kringnoodwachten, de provinciale en gewestelijke staven en de Rijksnoodwacht zal dus zo nodig gebruik gemaakt moeten worden van de tussenkomst der burgemeesters.

Daar er geruime tijd kan verlopen tussen de inschrijving en de oproeping, is het denkbaar, dat personen ingeschreven zijn, die door gewijzigde omstandigheden elders onmisbaar blijken te zijn. Met het oog hierop lijkt het wenselijk, dat ook terzake van de oproeping overleg wordt gepleegd met het Rijksarbeidsbureau. Bij algemene maatregel van bestuur krachtens artikel 80, eerste lid, zal een en ander geregeld kunnen worden.

De Regering ontveinst zich geenszins, dat de bij deze titel voorgestelde dienstverplichting een diep ingrijpen betekent in de persoonlijke vrijheid. Daarom acht zij het wenselijk, dat de maximumduur der werking van het besluit van de Kroon om de artikelen 80—86 van hoofdstuk II in werking te stellen, bij de wet wordt geregeld (artikel 79).

Tenslotte is ten aanzien van oproepingen krachtens deze titel in ruime mate het recht toegekend om bezwaren in te dienen. Dit recht is toegekend aan degenen, die door een oproeping rechtstreeks in hun belangen zijn getroffen. Hieronder worden niet alleen de oproepen zelf, maar b.v. ook hun werkgevers begrepen.

De artikelen

Artikelen 1—6

Deze artikelen, vallende onder titel I, zijn in het algemeen gedeelte reeds uitvoerig toegelicht.

Met betrekking tot artikel 2, tweede lid, wordt aangetekend, dat in het ontwerp-Wet bescherming bevolking is bepaald, dat de burgemeester in zijn taak ten opzichte van de organisatie van en het opperbevel over de bescherming van de bevolking in de gemeente wordt bijgestaan door het hoofd bescherming bevolking, dat namens hem het bevel voert. Het is met het oog op de coördinerende taak, welke de genoemde functionaris heeft, vanzelfsprekend, dat deze als zodanig hoofd van de gemeentelijke noodwacht is. Mutatis mutandis geldt hetzelfde ten aanzien van het hoofd bescherming bevolking, bedoeld in artikel 3, tweede lid, en ten aanzien van de hoofden van het commando en de staven, bedoeld in het tweede lid van de artikelen 4—6.

Artikel 7

Voor wat betreft dit artikel moge in de eerste plaats worden verwezen naar het gestelde bij titel II, onder A. (Het bemannen van de noodwachten).

Het bepaalde in het eerste lid, onder e, is voornamelijk opgenomen met het oog op de omstandigheid, dat in sommige gemeenten de brandweer is georganiseerd met hantering van artikel 226 der gemeentewet en om de mogelijkheid niet uit te schakelen, dat ook andere diensten met behulp van dit artikel worden georganiseerd.

Voorts zou het genoemd artikel gehanteerd kunnen worden in gevallen, waarin personen slechts incidenteel werkzaamheden bij de noodwachten zullen verrichten, in welke gevallen het te ver zou voeren wanneer de betrokkenen een verbintenis bij verbandakte zouden aangaan. Hierbij wordt gedacht aan de gevallen, waarin leden van blokploegen elders moeten worden ingezet dan wel blijkt geven van een bijzondere activiteit, welke boven de gewone zelfbescherming uitgaat. In deze gevallen zullen de betrokkenen in aanmerking moeten komen voor een beloning en is het ook overigens gewenst, dat de bij of krachtens deze wet gegeven rechtstoestandsregeling op hen van toepassing is.

Artikel 9

De ondergetekenden achten het juist, dat de benoeming enz. van ambtenaren en de indienstneming van arbeidscontractanten bij de noodwacht of een noodwachtstaf geschiedt door of vanwege het gezag, waaronder die noodwacht of die staf staat. De gezagsverhouding in dergelijke korpsen maakt dit voor de hand liggend.

Artikel 11

Dit artikel is in het algemeen gedeelte bij titel II, onder A en B, voldoende toegelicht.

Artikel 13

Met het oog op de toekenning van vergoedingen, beloningen en uitkeringen, waarover de volgende artikelen handelen, is het nodig een omschrijving van het begrip „oefening” te geven. Oefening is een vorm van werkelijke dienst; het verschil met andere soorten van werkelijke dienst, welke het verkrijgen en het behouden van bekwaamheid beogen, is gezocht in de tijdsduur, waarvoor de betrokkene in dienst is geroepen. Hierbij is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de regeling voor de Nationale Reserve.

Artikel 14

Het ligt in de bedoeling voor de noodwachters één rangen- en beloningstelsel te creëren.

Voor oefening zal geen beloning worden gegeven. Wel zal een klein vast bedrag kunnen worden uitgekeerd ter bestrijding van kosten om zich naar de plaats der oefening en na de oefening huiswaarts te begeven.

Naast een beloning zal in voorkomende gevallen terzake van het verrichten van werkelijke dienst een uitkering bij derving van loon of inkomsten uit arbeid of bedrijf worden toegekend.

De regeling van de dienstitijden, verlof en vacantie zal in hoofdzaak gelden voor het full-time personeel; deze regeling zal zoveel mogelijk worden ontleend aan de bepalingen van het Algemeen Rijksambtenarenreglement. Ook de regeling van de overige rechten en verplichtingen zal in hoofdzaak aan laatstgenoemd reglement worden ontleend.

Voor de tijd, dat de bescherming van de bevolking nog niet in staat van paraatheid is gebracht, zal een tuchtregeling worden gegeven, welke in hoofdzaak zal worden ontleend aan de regeling betreffende de disciplinaire straffen van het Algemeen Rijksambtenarenreglement.

Wanneer echter de bescherming van de bevolking in staat van paraatheid is gebracht (mobilisatie), zal een dergelijke regeling niet

voldoende zijn. Daartoe zal de Regering te zijner tijd een speciale straf- en tuchtwet voor de noodwachten, bij de Staten-Generaal ahangig maken.

Voor wat betreft de uitkeringen na ontslag als noodwachter moge worden medegedeeld, dat in de gevallen, waarin de betrokkenen door meer langdurige dienstverrichtingen bij de noodwacht bij ontslag werkloos mochten worden, gezocht zal worden naar een vorm van een overbruggingsvoorziening.

Het ligt in de bedoeling bij algemene maatregel van bestuur bij overlijden een bijzondere uitkering toe te kennen aan ouders, grootouders en schoonouders van de overledene, zo deze hun kostwinner was. In dit verband moge worden verwezen naar de toelichting bij titel III. Ook zal een bijzondere uitkering worden toegekend aan de weduwnaar ener overleden noodwachterster en wel in het speciale geval dat de weduwnaar blijvend invalide is en zijn overleden echtgenote zijn kostwinster was. Bij gebleken behoefte zullen eventueel ook andere voorzieningen getroffen kunnen worden.

Artikel 15

Voor wat betreft dit artikel moge in de eerste plaats worden verwezen naar het algemeen gedeelte van deze toelichting.

In dit artikel is geen voorziening getroffen ten aanzien van ziekte bij oefening, indien de ziekte althans geen gevolg is van de oefening. Het treffen van een zodanige voorziening zou, naar de mening van de ondergetekenden, te ver gaan, wanneer in ogeschouw wordt genomen, dat een oefening de tijdsduur van acht uur niet te boven mag gaan. Een oefening is, ook al wordt zij niet in vrije tijd gehouden, toch als een dermate geringe onderbreking van het gewone werk te beschouwen, dat het treffen van de bedoelde voorziening niet noodzakelijk is. Ook voor militairen met intermitterend dienstverband (Nationale Reserve en reserve-grensbewaking) geschiedt dit niet.

Aan dit artikel ligt de algemene gedachte ten grondslag, dat degene, die *gacht* wordt in werkelijke dienst te zijn, in werkelijke dienst blijft tot zijn herstel. Dit moment zal geval voor geval worden bepaald door of vanwege de Minister van Binnenlandse Zaken.

Deze figuur is ontleend aan de militaire regeling en is gekozen om voor de betrokkene een waarborg te hebben, dat alle gevallen met dezelfde maatstaven beoordeeld zullen worden en om een harmonieuzere aansluiting te krijgen in geval aan de betrokkene een uitkering wordt toegekend wegens invaliditeit.

Artikel 16

In het algemeen gedeelte van de toelichting werd reeds opgemerkt, dat voor diegenen, die vóór de aanvang van hun werkzaamheden bij de noodwacht, verzekerd waren krachtens de verschillende verzekeringswetten, deze verzekering gedurende de tijd, dat zij als noodwachters werkzaam zijn, in stand gehouden dient te worden. De artikelen 17 en 19 strekken er dan ook toe om de bedoelde verzekeringen in stand te houden tijdens werkelijke dienst. Om echter de instandhouding dezer verzekeringen in de in genoemde artikelen voorgestelde vorm te kunnen doen plaats vinden, is, ter voorkoming van misverstand, nodig om buiten twijfel te stellen, dat de noodwachters *als zodanig* geen arbeider zijn in de zin der Ziektewet, Kinderbijslagwet of Invaliditeitswet.

Artikel 17

Dit artikel strekt ertoe, de verzekering van hen, die tot de aanvang van hun werkzaamheden bij de noodwacht krachtens de Ziektewet en het Ziekenfondsenbesluit verzekerd waren, in stand te houden. Door in het eerste lid te bepalen, dat deze personen als arbeider in de zin der Ziektewet worden beschouwd, wordt bereikt, dat het Rijk op de normale wijze premie betaalt. Het tweede lid maakt ditzelfde mogelijk ten aanzien van het Ziekenfondsenbesluit voor degenen, die niet onder de werking van de Ziektewet vallen.

Artikel 18

Krachtens dit artikel zijn alle noodwachters verzekerd ingevolge de Ongevallenwet 1921. Dit heeft het voordeel, dat de betrokkenen bij een ongeval, hun in verband met de uitoefening van de dienst overkomen, krachtens de bestaande sociale verzekering recht hebben op rente en op genees- en heelkundige behandeling. Daar de ongevallenrente niet toereikend is, wordt via de regeling van de artikelen 15 en 25 bereikt, dat de betrokkenen in het genot worden gesteld van een aanvullende uitkering.

Artikel 19

Dit artikel is van overeenkomstige strekking als artikel 17.

Artikel 20

Wanneer in de artikelen 17, 18 en 19 de noodwachter als arbeider in de zin van de Ziektewet, Ongevallenwet 1921 en Kinderbijslagwet

wordt beschouwd, is het als complement dezer bepalingen noodzakelijk aan te geven, wat voor deze arbeiders als loon moet worden beschouwd. Geschiedt dit niet, dan is in gevallen, waarin zulks nodig is, geen grondslag gegeven voor de berekening van de uitkeringen en de verschuldigde premie.

Artikel 21

De bepaling, in het eerste lid van dit artikel vervat, is nodig om te kunnen vaststellen, naar welk dagloon het ziekgeld dient te worden berekend in het geval, dat een noodwachter als gevolg van een oefening ziek wordt.

Het tweede lid heeft ten doel te voorkomen, dat de noodwachter ten aanzien van de vaststelling van het bedrag aan kinderbijslag, dat hem toekomt, nadeel zou ondervinden door de bepaling van artikel 20, eerste lid en tweede lid, in verband met het bepaalde in artikel 25, tweede lid, derde volzin, der Kinderbijslagwet.

Artikel 22

Na de voorgaande artikelen, waarin aangegeven wordt, welke noodwachter als arbeider in de zin van de daarin genoemde wetten wordt beschouwd en wat als zijn loon is aan te merken, kan tenslotte een artikel, dat aangeeft wie als werkgever wordt beschouwd, niet ontbreken. Het antwoord op de bedoelde vraag wordt voornamelijk bepaald door de mogelijkheden bij de toepassing van de Ongevallenwet 1921. Uit de aard der zaak bestaat er grote kans, dat de noodwachters juist ten tijde van oorlog of oorlogsgevaar in grote getale en langdurig zullen optreden. Derhalve is het thans niet mogelijk een berekening van hun ongevalsrisico op te stellen.

Het is uit dien hoofde ongewenst dit risico op het Ongevallenfonds af te wentelen. Het ligt dan ook in de bedoeling, dat het Rijk zelf dit risico — overigens in het kader der Ongevallenwet 1921 — zal dragen. Om administratieve redenen dient, nu het Rijk met betrekking tot de genoemde wet als werkgever zal optreden, hetzelfde te geschieden ten aanzien van de overige sociale verzekeringswetten.

Artikel 23

Degenen, voor wie vóór de aanvang van de werkzaamheden bij de noodwachters door hun werkgever premie ingevolge de Invaliditeitswet moest worden betaald, zouden benadeeld worden, indien gedurende de werkelijke dienst geen verplichting tot premiebetaling zou bestaan. Deze verplichting wordt hier opgelegd aan degene, onder wiens gezag de noodwachter staat.

Artikel 24

Dit artikel strekt er toe de nadelige werking, welke voor de noodwachter bij toepassing der Werkloosheidswet zou kunnen voortvloeien uit zijn werkzaamheden bij de noodwachter, op te heffen. De redactie sluit aan bij die van artikel 5 van de genoemde wet.

Artikel 25

Dit artikel is in het algemeen gedeelte reeds toegelicht. Voorts moge worden verwezen naar de toelichting bij artikel 18.

Artikelen 26 en 27

Ingevolge de bepaling, neergelegd in artikel 18, hebben noodwachters bij ongeval, hun in verband met de uitoefening van de dienst overkomen, recht op genees- en heelkundige behandeling. Deze regeling acht de Regering voldoende voor de tijd, waarin nog niet regelmatig werkelijke dienst wordt verricht.

Indien echter de noodwachters geheel of ten dele in staat van paraatheid zijn gebracht, waarna de mogelijkheid zal bestaan, dat regelmatig dienstverrichting nodig is, acht de Regering het noodzakelijk, dat van af dit tijdstip een speciale voorziening wordt getroffen ten aanzien van het recht op genees- en heelkundige behandeling.

Krachtens artikel 26, eerste lid, stelt de Minister van Binnenlandse Zaken het bedoelde tijdstip vast, waarop het recht op genees- en heelkundige behandeling ingaat. Het ligt, zoals gezegd in de bedoeling, dit tijdstip zodanig vast te stellen, dat zodra in de noodwachters regelmatig werkelijke dienst wordt verricht, ook het recht op genees- en heelkundige behandeling ingaat.

Ten aanzien van dit recht dienen voorzieningen getroffen te worden voor twee groepen van noodwachters, te weten:

a. de noodwachters, wier rang zodanig is, dat de daarmee overeenkomende beloning het bedrag van f 4925,—, genoemd in artikel 1 van de Ziektewet, niet overschrijdt, alsmede eventueel hun gezinsleden;

b. de noodwachters, wier beloning het onder a genoemde bedrag overschrijdt, alsmede eventueel hun gezinsleden.

Door de bepaling van artikel 27 zullen de hierboven onder a genoemden met ingang van het vorenbedoelde tijdstip onder werking van het Ziekenfondsenbesluit vallen.

Het komt de ondergetekenden echter, om de parallellie met de rechten van militairen te handhaven, wenselijk voor, boven de voorziening, voortvloeiende uit het Ziekenfondsenbesluit de mogelijkheid te openen over te gaan tot uitkering van vergoedingen, welke niet of (in gevallen van langdurige ziekte) niet meer voor rekening van de ziekenfondsen komen.

Het eerste lid van artikel 26 opent daartoe de mogelijkheid. Op grond van ditzelfde lid kunnen tevens de voorzieningen geregeld worden voor de hierboven onder b bedoelden.

De omvang van het recht op genees- en heelkundige behandeling zal geregeld kunnen worden bij algemene maatregel van bestuur. De ondergetekenden stellen zich voor, voor hen, die buiten de werking van het Ziekenfondsenbesluit vallen, een zodanige regeling te treffen, dat daarbij gebruik gemaakt wordt van de opzet van en de ervaringen, verkregen bij de organisatie van de Dienst Geneeskundige Verzorging Politie. Het tweede en derde lid openen de mogelijkheid het recht van geneeskundige verzorging uit te breiden respectievelijk tot hen, die geen werkelijke dienst verrichten, respectievelijk tot de gezinsleden. Of van deze facultatieve bepaling gebruik zal moeten worden gemaakt, hangt in eerste instantie af van hetgeen wenselijk c.q. noodzakelijk zal zijn, in verband met de intensiteit van de dienstuitoefening. Er zal naar worden gestreefd de gezinsleden van de noodwachters zoveel mogelijk op dezelfde voet te behandelen als de gezinsleden van de militairen.

In de algemene maatregel van bestuur zullen de voorzieningen voor verschillende groepen van noodwachters geregeld moeten worden, rekening houdend met verschillende omstandigheden. Te denken valt aan zelfstandigen boven en beneden de loongrens, genoemd in de Ziektewet, terwijl voorts bedacht dient te worden, dat ook b.v. voorzieningen voor alle groepen zullen moeten worden getroffen voor het tijdvak, dat valt na het in staat van paraatheid brengen van de noodwachters.

Denkbaar is b.v., dat op een bepaald ogenblik de noodwachters weer hun normale werkzaamheden zullen hervatten, terwijl de mogelijkheid van hernieuwde oproeping dan blijft bestaan.

Voor deze gevallen zullen ook al naar gelang van de omstandigheden maatregelen ten aanzien van de geneeskundige behandeling dienen te worden getroffen. In verband daarmee is artikel 26 zo ruim geredigeerd, dat het, naar de mening van de ondergetekenden, op grond van dit artikel mogelijk zal zijn deze materie soepel te regelen.

Hoewel de kosten van het dienstdoen der vrijwilligers in eerste instantie voor rekening van de betreffende overheidsorganen komen (zij het, dat het Rijk in de kosten daarvan bijdraagt op de voet van een zgn. normvergoeding) komt het op administratieve en organisatorische gronden wenselijk voor, het recht op geneeskundige verzorging toe te kennen tegenover het Rijk. Voor de behartiging van de geneeskundige verzorging zal het waarschijnlijk nodig zijn een dienst in het leven te roepen, welke beperkt van opzet en omvang zal zijn en zich er toe zal moeten bepalen zorg te dragen, dat de verschillende groepen van noodwachters ten aanzien van de geneeskundige verzorging zoveel mogelijk op gelijke voet behandeld worden. Het ligt voorts in de bedoeling de administratie e.d. op dit punt zoveel mogelijk plaatselijk te doen geschieden door de betrokken overheidsorganen.

Artikel 29

Zoals meermalen in deze toelichting is opgemerkt, verdient het aanbeveling bij de regeling van de rechtspositie van de noodwachters rekening te houden met de rechtspositie van de dienstplichtige militairen. Daar de dienstplichtige in het genot is van volledige genees- en heelkundige behandeling (zij het, dat door de organisatie van de militaire geneeskundige dienst de verzorging grotendeels in natura geschiedt), terwijl hij daarvoor op generlei wijze betaalt, komt het de ondergetekenden wenselijk voor, aan de noodwachter voor de geneeskundige verzorging zo weinig mogelijk financiële lasten op te leggen. Artikel 29 treft in verband daarmee een zodanige voorziening, dat geen premie, op welke wijze ook, ten laste van de noodwachter wordt gebracht.

Artikel 30

Zelfstandigen zullen dikwijls voor henzelf en hun gezinsleden verzekeringen hebben gesloten bij particuliere ziektekostenverzekeringssmaatschappijen. In sommige gevallen zullen deze verzekeringen geheel of gedeeltelijk overbodig worden door het bij de onderhavige wet toegekende recht van geneeskundige verzorging. Het komt de ondergetekenden wenselijk voor, voor de noodwachters de mogelijkheid te openen bedoelde verzekeringsovereenkomsten voor de tijd, dat zij het bedoelde recht genieten, te schorsen.

Artikel 32

In dit artikel wordt een voorziening getroffen in die zin, dat de werkgever, bij wie een noodwachter in dienst is, deze niet mag ontslaan op grond van de omstandigheid, dat hij noodwachter is.

Op overtreding van deze bepaling is straf gesteld.

In dit verband moge er op worden gewezen, dat krachtens het bepaalde in artikel 14, onder *d*, bij algemene maatregel van bestuur een regeling zal worden gevonden terzake van loon- of inkomstenderving.

Artikel 33

In verband met de omstandigheid, dat de bescherming van de bevolking, evenals de militaire verdediging, een bij uitstek nationale zaak is, lijkt het juist, dat niet tot fondsvorming met omslagstelsel wordt overgegaan, maar dat deze uitkeringen rechtstreeks ten laste van het Rijk worden gebracht.

Artikel 34

De formulering van dit artikel komt materieel overeen met die van de militaire pensioenwetten.

Artikel 36

Het systeem van de militaire pensioenwetten, dat voorlopig pensioen slechts gedurende vijf jaren na het ontslag uit de militaire dienst kan worden toegekend en dat, wanneer bij het verstrijken van deze termijn het invaliditeitspercentage tien of meer bedraagt een levenslang pensioen moet worden toegekend, dat wel verhoogd doch niet verlaagd kan worden, achten de ondergetekenden voor de noodwachters te strak. Zij achten het namelijk niet juist, dat na de bedoelde vijf jaren een levenslang pensioen wordt toegekend, terwijl de kans bestaat, dat het invalidenpercentage later beneden 10 daalt. Dit artikel is dan ook zodanig geredigeerd, dat voorlopig pensioen wordt toegekend in alle gevallen, dat het invaliditeitspercentage voor de toekomst variabel wordt geacht.

Artikel 40

Dit artikel wijkt in zoverre van de militaire pensioenwetten af, dat hier imperatief is gesteld, dat bij vermissing een uitkering aan nabestaanden wordt toegekend. In de militaire pensioenwetten luidt de redactie facultatief.

Het tweede lid is opgenomen om de uitkering te kunnen weigeren in geval er gegronde vermoedens bestaan, dat de vermissing het gevolg is van desertie.

Artikelen 42 en 43

Het wordt juister geacht ten aanzien van de grondslag voor de noodwachters van alle rangen één bepaald minimum aan te houden.

Artikel 49

Het wordt juist geacht overeenkomstig de bij de toepassing van de militaire pensioenwetten steeds gevolgde praktijk uitdrukkelijk te bepalen, dat in het geval, bedoeld in het derde lid, de uitkering aan het kind ambtshalve van tien op twintig procent van de grondslag wordt gebracht.

Het geval kan zich voordoen, dat een weduwe zowel aan het overlijden van haar man uit het eerste huwelijk, als aan het overlijden van haar man uit het tweede huwelijk recht op uitkering ontleent. Aan haar wordt dan de meest voordelige uitkering toegekend.

Of in een zodanig geval een bepaald kind uit een van beide huwelijken in het genot wordt gesteld van een uitkering van 10 pct. dan wel van 20 pct. van de grondslag, hangt af van de omstandigheid, welke van beide uitkeringen aan de moeder wordt toegekend.

In dit geval lijkt het juister te bepalen, dat aan de kinderen uit beide huwelijken een uitkering van 10 pct. wordt toegekend, zoals in het vierde lid is geschied.

Het is mogelijk, dat een kind zowel aan het overlijden van de vader als aan het overlijden van de moeder recht op uitkering ontleent. Het vijfde lid strekt er toe, dat in een zodanig geval aan een kind de meest voordelige uitkering wordt toegekend.

Artikel 53

Daar de noodwachter ingevolge artikel 18, zolang hij in werkelijke dienst is, als werkmans in de zin van de Ongevallenwet 1921 wordt beschouwd, zullen in de meeste gevallen aanspraken bestaan zowel op rente ingevolge evengenoemde wet als op uitkering ingevolge deze titel. Voorts kan zich in verband met de omstandigheid, dat vaste ambtenaren bij een noodwacht worden ingeschakeld, het geval voordoen, dat terzake van hetzelfde feit recht ontstaat zowel op een pensioen als op een uitkering.

In dit artikel is voor deze gevallen een voorziening getroffen in die zin, dat het bedrag der uitkering met dat van de rente, het pensioen of de schadeloosstelling wordt verminderd.

Artikel 57

In het eerste lid is bepaald, dat de uitkering aan de weduwe bij een opvolgend huwelijk vervalt, teneinde te bereiken, dat de uitkeringen aan de kinderen uit het eerste huwelijk van 10 pct. op 20 pct. van de grondslag kunnen worden gebracht.

Artikel 58

In dit artikel is de bepaling van de militaire pensioenwetten, volgens welke het aannemen zonder toestemming van de Kroon van een ordeteken, titel of waardigheid, welke door een vreemde mogendheid of regering is verleend of opgedragen, het verval van het militaire pensioen ten gevolge heeft, niet gevolgd.

Met het oog op de omstandigheid, dat ook ingezetenen, die de Nederlandse nationaliteit niet bezitten, bij de noodwachters kunnen worden ingelijfd, komt het de ondergetekenden voor, dat de bepaling van de militaire pensioenwetten, volgens welke het verlies van het Nederlanderschap het vervallen van het pensioen ten gevolge heeft, eveneens niet ware te volgen.

Artikel 64

In verband met de omstandigheid, dat de uitkeringen door de Minister van Binnenlandse Zaken zullen worden vastgesteld, wordt het doelmatig geacht een adviescommissie in te stellen, waarvan de voorzitter, de leden en de secretaris door de Kroon worden benoemd, geschorst en ontslagen.

Artikel 72

De aandacht wordt er op gevestigd, dat onder de term in het derde lid „genomen besluiten” ook worden begrepen de uitvoeringsbesluiten, welke na het in werking treden van de onderhavige wet eventueel tot stand zullen komen.

Artikel 75

In verband met de omstandigheid, dat ten aanzien van geschillen over de uitbetaling zich geen vraagpunten van pensioenrechtelijke aard voordoen en deze geschillen juist een geheel ander karakter hebben, zal ten aanzien van deze geschillen niet de gewone beroepsprocedure in pensioenzaken worden gevolgd, maar zal beroep worden toegekend op de ambtenarengerechten en hoger beroep op de Centrale Raad van Beroep.

Artikel 77

Degenen, die zich in militaire dienst bevinden, alsmede degenen, die daartoe zijn opgeroepen, zijn, voor zolang de werkelijke dienst duurt, uiteraard van de noodwachtplicht vrijgesteld. Onder deze categorie van vrijgestelden zijn ook begrepen zij, die ingevolge artikel 36 der wet van 23 Mei 1899, *Stb.* 128, zijn opgeroepen om deel uit te maken van de militaire macht.

In verband met de gestelde leeftijdsgrenzen zij er op gewezen, dat het mogelijk is hen, die bestemd zijn op een bepaald ogenblik voor de militaire dienst te worden opgeroepen, tot dat tijdstip voor dienstverrichting bij een der noodwachters op te roepen. Latere intreding in militaire dienst brengt dan krachtens lid 2, onder *a*, ontheffing van de noodwachtplicht mede. Evenwel ligt het niet in de bedoeling die personen op te roepen, ten aanzien van wie verwacht mag worden, dat zij binnen korte tijd in militaire dienst zullen worden geroepen.

Het valt uiteraard van te voren niet te overzien, welke personen of groepen van personen van de noodwachtplicht verder moeten worden vrijgesteld. Om deze reden is in het tweede lid, onder *d*, de mogelijkheid opgehouden om alsnog bepaalde categorieën van personen van de noodwachtplicht uit te sluiten.

Artikel 79

Met het oog op mogelijke interpretatieverschillen is in het tweede lid buiten twijfel gesteld, dat bedoelde artikelen slechts in werking worden gesteld voor een periode, waarvoor zulks nodig is.

Artikel 80

Vooraf wanneer het de oproeping van een bepaalde categorie van noodwachtplichtigen tegelijk betreft, zal het veelal niet mogelijk zijn de oproeping in persoon uit te reiken. In zodanige gevallen zal oproeping door middel van aanplakking mogelijk zijn. In spoedeisende gevallen zal het ook mogelijk zijn de oproeping bijvoorbeeld door middel van de radio of de radiodistributie te doen plaats hebben.

Artikel 82

Met het oog op de rechtsgevolgen, welke de oproeping heeft, dient de werkgever van de opgeroepene zo spoedig mogelijk van de oproeping in kennis te worden gesteld.

Deze immers kan in de regel gedurende de tijd, dat de opgeroepene zijn dienstplicht vervult, de dienstbetrekking niet beëindigen. De verplichting om hem van de oproeping in kennis te stellen is gelegd op de opgeroepene.

Artikel 83

Naarmate de organisatie van de bescherming van de bevolking vordert, zal het wellicht mogelijk zijn, reeds bij voorbaat noodwachtplichtigen voor bepaalde diensten of werkzaamheden aan te wijzen. De in dit artikel bedoelde schriftelijke waarschuwing heeft het voordeel, dat de betrokkene in de gelegenheid is orde op zaken te stellen.

Artikel 85

Daar het kan voorkomen, dat oproeping van noodwachtplichtigen niet van te voren is bekend geweest, is het wenselijk, de mogelijkheid te openen de noodwachtplichtige wegens gewichtige redenen van onmiddellijke opkomst vrij te stellen. In dit verband moge tevens de aandacht worden gevestigd op het bepaalde in artikel 91.

Artikelen 92—102

De strafbepaling in de artikelen 93 en 94 zijn ontleend aan de Dienstplichtwet, terwijl de strafbepalingen in de artikelen 95—100 zijn ontleend aan het Wetboek van Militair Strafrecht.

In de laatstgenoemde artikelen zijn strafmaxima aangehouden, welke in het Wetboek van Militair Strafrecht gelden in tijd van vrede. Dit houdt verband met het voornemen van de Regering om, zoals met betrekking bij artikel 14 is medegedeeld, bij de Staten-Generaal een speciale straf- en tuchtwet voor de noodwachter aanhangig te maken voor het geval de bescherming van de bevolking in staat van paraatheid is gebracht (mobilisatie).

Artikel 104

Degenen, die ingevolge artikel 12 der wet van 23 Mei 1899, *Stb.* 128 (Wet op de staat van oorlog en de staat van beleg) hulp moeten verlenen in militaire werkzaamheden, maken geen deel uit van de militaire macht, zodat zij niet vallen onder de vrijstelling van artikel 77, tweede lid, onder *a*. Daar het hier slechts betreft het verrichten van incidentele werkzaamheden van korte duur, is het administratief bezwaarlijk de in genoemd artikel 12 bedoelde vordering als vrijstellingsgrond voor de noodwachtplicht op te nemen. Volstaan wordt daarom met de bepaling, dat zolang de betrokkenen de bedoelde hulp moeten verlenen, zij van de bij of krachtens de onderhavige wet op hen rustende verplichtingen zijn ontheven.

Artikel 105

Teneinde de oproepingen van noodwachtplichtigen effectief te maken, is het noodzakelijk, dat voorlopige hechtenis is toegestaan bij het opzettelijk geen gevolg geven daaraan.

*De Minister-President,
Minister van Algemene Zaken a.i.,*
TEULINGS.

De Minister van Binnenlandse Zaken,
BEEL.

De Minister zonder Portefeuille,
TEULINGS.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
STIKKER.

*De Minister van Sociale Zaken
en Volksgezondheid,*
A. M. JOEKES.

2419 6

ONTWERP VAN WET

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is bepalingen vast te stellen betreffende de verplaatsing van bevolking in het belang van haar veiligheid of van de uitoefening van de taak van de krijgsmacht;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1

Deze wet begrijpt onder:
verplaatsing van bevolking: de gehele of gedeeltelijke ontruiming van een gebied en de daaruit voortvloeiende afvoer, huisvesting en verzorging van bevolking, alsmede de voorbereidingen hiertoe;

Onze Ministers: Onze Ministers van Binnenlandse Zaken en van Oorlog gezamenlijk.

Artikel 2

1. In geval van oorlog, oorlogsgevaar, daaraan verwante of daarmede verband houdende buitengewone omstandigheden kunnen Onze Ministers verplaatsing van bevolking gelasten in het belang van haar veiligheid of van de uitoefening van de taak van de krijgsmacht.

2. In dezelfde gevallen kan, bij bijzondere noodzaak, krachtens een algemene of bijzondere machtiging van Onze Ministers, ook Onze Commissaris in de provincie of de burgemeester in het belang van de veiligheid van de bevolking haar verplaatsing gelasten.

Artikel 3

1. Onze Ministers, en indien deze de verplaatsing van bevolking gelasten, Onze Commissaris in de provincie en de burgemeester kunnen bepalen, welk gebied voor ontruiming in aanmerking komt, wie verplicht is dit te verlaten en wie tot achterblijven.

2. Onze Ministers of de door hen aangewezen autoriteiten bepalen, welk gebied voor opnemings van de te verplaatsen bevolking in aanmerking komt.

Artikel 4

1. De burgemeester is, voorzover uit deze wet niet het tegendeel blijkt, in zijn gemeente belast met de uitvoering van een krachtens artikel 2 gelaste verplaatsing van bevolking.

2. Indien het de ontruiming en de afvoer betreft kunnen Onze Ministers en indien het de huisvesting en verzorging betreft kan Onze Minister van Binnenlandse Zaken richtlijnen of aanwijzingen geven of doen geven aan de burgemeester met betrekking tot diens in het vorige lid omschreven taak.

Artikel 5

1. De burgemeester kan in zijn gemeente met betrekking tot de verplaatsing van bevolking bij verordening gedragsregels en andere voorschriften vaststellen. Hij kan in bijzondere gevallen bevelen geven.

2. De verordeningen worden afgekondigd door aanplakking aan het gemeentehuis en voor zoveel nodig ook op een andere door de burgemeester te bepalen wijze algemeen bekend gemaakt. Zij worden terstond aan Onze Commissaris in de provincie medegedeeld.

3. De verordeningen kunnen, voor zover zij met de wetten of het algemeen belang strijden, door Ons worden geschorst binnen een